

**OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA
KIRUVCHILAR UCHUN**

SAVOLLAR KITOBI

ABITURIYENT: _____
F.I.O. Imzo

ABITURIYENT DIQQATIGA!

Test topshiriqlarini yechishdan avval savollar kitobini varaqlab, unda har bir fan boyicha 36 ta savol mavjudligini tekshiring. Agar savollar soni kamligi aniqlansa yoki savollar kitobi raqami bilan javoblar varag'i raqami bir xil bo'lmasa, darhol auditoriya rahbariga ma'lum qiling.

Savollar kitobida abituriyentning familiyasi, ismi, otasining ismi xato to'ldirilgan yoki to'ldirilmagan va imzosi qo'yilmagan hollarda e'tirozlar ko'rib chiqilmaydi.

Kitob tipi: 32

FANLAR:

Blok 1: Ona tili va adabiyot

Blok 2: Biologiya

Blok 3: Kimyo

Savollar kitobi raqami: **1701330**

Toshkent – 2017

ONA TILI VA ADABIYOT

1. Taqillaydi eshik nogahon,
-Kimsan?- Deyman tugab sabotim,
-Ochgil, -deydi. -Bu -men, qadrdon,
Bilmoq bo'lsang-bardoshdir otim.
Ushbu she'riy parchada nechta egasi yashirilgan soda fe'l kesimli gap mavjud?
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4
2. Sharros yomg'irlar havoni tozalaydi, larzakor chaqmoqlar dilga jo'shqinlik beradi, sho'x qushlar insonga kuch-quvvat ato etadi.
Berilgan gap tarkibidagi sodda yasama so'zlarning yetakchi morfemalari qaysi so'z turkumlariga mansub?
1) ot; 2) sifat; 3) fe'l; 4) ravish; 5) taqlid so'z; 6) undov so'z
A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 3, 5 C) 1, 4, 5 D) 2, 4, 5, 6
3. Mushoirada davra ishtirokchilaridan biri she'rmi dabdaba bilan o'qibdi, uning bu qilgan ishi ko'chilikka ma'qul tushmabdi. Shunda shoirlardan biri u kishiga:
-Mavlono, siz she'r o'qiysizmi yoki odam qo'rqitasizmi? deya tanbeh bergan ekan.
Berilgan parchada sodda yasama so'zlarning yasalish asoslari qaysi turkumlarga oid so'zlar iborat?
A) ot, sifat, fe'l B) ot, sifat C) ot, sifat D) sifat, fe'l
4. Quyidagi qaysi gap(lar)da fonetik hodisa asosida yozilgan so'z yasovchi qo'shimcha qatnashmagan?
1. Kel, o'zbek qardoshim, aziz qo'nog'im bo'l.
2. Ko'rpaning guldor qavig'i hammani qiziqtdi.
3. O'ynoqi musiqa sadolari o'tirganlarning mudroq kayfiyatini tarqatdi.
4. O'tovda chordana qurib o'tirgan chol asta o'rmidan qo'zg'ab qo'ydi.
A) 3 B) 1, 2, 4 C) 1, 2, 3 D) 4
5. **parrak, qo'yin, tuk, bu, bo'g'iz, varaq, obro', yuk, ko'ngil, shu**
Berilgan so'zlardan nechtasiga egalik qo'shimchalari qo'shilganda tovush ortishi yuz beradi?
A) 2 B) 4 C) 5 D) 3
6. Yam-yashil vohalarga,
Badiiy lavhalarga,
She'riy sarlavhalarga,
Boy ekansan, Farg'ona.
Ushbu parcha haqidagi to'g'ri hukmni toping.
A) egasi umumlashgan sodda gap
B) murakkab fe'l kesim ishtirok etgan sodda gap
C) vositali to'ldiruvchi uyushgan sodda gap
D) to'rt o'rinda sifatlovchi aniqlovchi ishtirok etgan
7. O'qituvchi bolalarni nazmdan xabardor etish maqsadida "Guliston" va "Bo'ston" kitoblarini mustaqil mutolaa qilishga ruxsat berdi.
Gapda ishtirok etgan to'ldiruvchilar haqidagi noto'g'ri fikrni toping.
A) Aniqlovchilarning to'ldiruvchiga tobelanishi kuzatiladi.
B) Gapda nomustaqil to'ldiruvchilar ishtirok etgan.
C) Vositali to'ldiruvchining vositasiz to'ldiruvchiga tobelanishi kuzatiladi.
D) Vositasiz hamda vositali to'ldiruvchining holga tobelanishi kuzatiladi.
8. Qaysi qatordagi juftlik bir umumiy ma'noni ifodalay oladi?
A) ganch-boylik B) yaroqli-qurolli C) xiyla-nayrang D) adil-tikka
9. Qaysi javobdagi juftlik o'zaro bir umumiy ma'noni ifodalay oladi?
A) tanti-mard B) adl-tik C) ahl-totuv D) qisim-siqim
10. Quyidagi gapda ma'no ko'chishining qaysi tur(lar)i qatnashgan?
Aytmaganning dasturxoniga borib qadrimni tushirmoqchi emasman.
A) faqat metafora
B) metonimiya, metafora
C) sinekdoxa, metafora
D) vazifadoshlik, metonimiya
11. Berilgan so'zlardan nechitasi modal so'z hisoblanmaydi?
xayriyat, xalos, xullas, avval, birdan, afsuski, haqiqatdan, barakallo
A) beshtasi B) uchtasi C) oltitasi D) to'rttasi
12. Berilgan so'zlardan nechitasi yasama ravishlar sanaladi?
Birin-ketin, saharlab, olg'a, har gal, vaqtincha, ertalabki, tiriklayin, bir mahal
A) 4 B) 5 C) 6 D) 7
13. Qaysi gapda kelishik qo'shimchasini ko'makchi bilan almashtirish mumkin?
A) *Mehnatsevarligidan el ichida obro' qozongan edi.*
B) *Hovli suv quygandek jimjit.*
C) *Matni kitobdan daftarga ko'chirdim.*
D) *Birdan chehrasidagi quvonch o'rnini hayrat egalladi.*
14. Qaysi gapda kelishik qo'shimchasini ko'makchi bilan almashtirish mumkin?
A) *Matni kitobdan daftarga ko'chirdim.*
B) *Birdan chehrasidagi quvonch o'rnini hayrat egalladi.*
C) *Hovli suv quygandek jimjit.*
D) *Kutubxonachi yangi kitoblardan gapira boshladi.*
15. Tarkibidagi har bir sodda gapda fonetik o'zgarish asosida yozilgan so'z(lar) qatnashgan qo'shma gapni aniqlang.
A) *Uni tanib olish qiyin edi, chunki yelkalari kengaygandi, qiyofasi ancha keskinlashgandi va katta ko'zlari dumaloq shakl olgan edi.*
B) *Oltin makre balig'ining go'zalligi uning ola-chipor, ko'kimtir suzgichlaridan tortib kemirchak tarog'igacha oltin singari tovlanib turishidadir.*
C) *Bag'rim yoniq, yuzim qora, ko'nglim siniq, bo'yim bukik, sening ziyoratingga keldim, sultonim.*
D) *Shunday bo'lmo'g'iga barcha asoslar bor edi. chunki ular bir qishloqda o'sib-ulg'aygan edilar, bunisining asrori unisiga ayon edi.*
16. Qaysi gapda paronim bilan bog'liq xatolikka yo'l qo'yilgan?
A) *Unga ekishga yaroqli yerlarning hisobini olish topshirilgan edi.*
B) *Hirotning a'yonlari yangi podshoga yaxshi ko'rinish ilinjida edilar.*
C) *Shoir she'rilarida so'zni tambur torlaridek jaranglata olgan.*
D) *Dushman turli hiyla bilan jangchilarning tinkasini quritmoqchi edi.*
17. Quyida berilgan qaysi gaplarda tire(lar) tushirib qoldirilgan?
1. Bu qarorni amalga oshirishdagi birinchi qadam o'qish, o'qiganda ham a'lo o'qish. 2. Rasadhona zimiston bo'lsa ham, Ali Qushchining o'tkir ko'zlari darrov ko'rdi poygakda bir kimsa gavdasi bilan eshikni to'sib, qaqqayib turardi. 3. Oltita bolani bag'riga olgan Mahkam aka shu. 4. Mingbuloq o'zi yaxshi, suvi serob, lekin u qarovsiz.
A) 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 2, 3 D) 1, 3
18. Hayot go'zal, yashash maroqli. Biroq inson uchun eng qadrlı narsa, ya'ni umr qisqa. Shundan bo'lsa kerak, inson borki, hamma vaqt bu dunyoning go'zalliklaridan bahra olishga, u in'om etgan ne'matlardan tatishga intilib yashaydi. Bu istak ba'zan insonni baxtli qilsa, ba'zan uning umrini zavol qiladi. Ushbu matn tarkibida otidan yasalgan sodda yasama so'zlar qanday sintaktik vazifa bajargan?
A) Sifatlovchi aniqlovchi, vositali to'ldiruvchi, kesim
B) ega, sifatlovchi aniqlovchi, ravish holi, kesim
C) ega, kesim, sifatlovchi aniqlovchi
D) ega, sifatlovchi aniqlovchi, vositali to'ldiruvchi
19. Chodir eshigida osilgan kimxob parda Humoyunning qo'lga mayin va salqintegdi.
Berilgan gapda bitishuvli so'z birikmalaridagi tobe qismlar qaysi turkumlarga oid?
A) bir o'rinda fe'l, bir o'rinda ot, ikki o'rinda sifatga oid
B) bir o'rinda fe'l, bir o'rinda sifat, ikki o'rinda ravishga oid
C) bir o'rinda fe'l, uch o'rinda sifatga oid
D) bir o'rinda fe'l, ikki o'rinda sifatga oid
20. Shaharda yangi bino qurdi.
Ushbu gapning kesimi majhul nisbatdagi fe'lga aylantirilganda sodir bo'ladigan grammatik o'zgarish(lar) to'liq ko'rsatilgan javobni aniqlang.
1) fe'lga ifodalangan zamon ma'nosi o'zgaradi; 2) o'timli-o'timsizlik ma'nosi o'zgaradi;
3) ushbu gapning to'ldiruvchisi egaga aylanadi; 4) ushbu gap egasi yashiringan gapga aylanadi
A) 2, 3 B) 2 C) 1, 2 D) 1, 2, 3, 4
21. Sabab holi sifatdosh bilan ifodalangan egasi ma'lum gapni toping.
A) *Boshqa hech narsasi yo'qligi uchun bitta-yu bitta ho'kizini berib yuboribdi.*
B) *Shamol tinavermagach, tog'ga chiqishni qoldirdi.*
C) *Uyalganidan bir zumda qizarib-bo'zarib ketdi va qadamini tezlatdi.*
D) *Tuman quyugligidan yo'l zo'rg'a ko'rinar edi.*
22. U akalari bilan suvsiz cho'lga suv chiqaribdi. Hamma yerni gullagan bog'ga aylantiribdi. Shunda yurtni sonsiz yov bosibdi. Dushmanlar ekinzorlarni ayovsiz paymon qilishibdi, daraxtlarni yoqib yuborishibdi.
Ushbu gapdagi yasama so'zlar sonini belgilang.

- A) 7 B) 5 C) 4 D) 6
23. Shakl yasovchi qo'shimcha bilan omonim bo'la oladigan so'z yasovchi qo'shimcha(lar) qatnashgan gaplarni aniqlang.
1. Vatan - kelinchakning orzulari qanotida parvoz etib kirgan eshigi.
2. Qizcha qo'g'irchoq'ini astagina yotqizib qo'ydi.
3. Chaqin bo'lma, bo'lma guldurak.
4. Sotqinlarga safimizda o'rin yo'q.
A) 3, 4 B) 1, 3 C) 1, 3, 4 D) 1, 2, 3
24. **Atamashunoslik** so'zi tarkibidagi ikkinchi ko'makchi morfema qaysi so'z turkumini yasash xizmat qilgan?
A) *sifat* B) *fe'l* C) *ravish* D) *ot*
25. Murod Muhammaad Do'st qalamiga mansub asar nomini aniqlang.
A) "*Bir toychoqning xuni*"
B) "*Ko'ngil ozodadir*"
C) "*Otoyining tug'ulgan kuni*"
D) "*Yozning yolg'iz yogori*"
26. "Ho'ena! Aslo g'am yema! Shu o'gillaringning menda haqi ko'p. Sening tuzingni men ko'p yeganman. Katta o'g'ling meni ko'p parvarish qilar edi. Endi shuning arvohi uchun ertaga maydonga kiraman..."
"Ravshan" dostonidagi ushbu so'zlar qaysi qahramonga tegishli?
A) *Jaynoq kal* B) *Ersak kal* C) *Aynoq kal* D) *Tersak kal*
27. Abayning qaysi asari doston janriga mansub emas?
A) "*Iskandar*"
B) "*Azim rivoyati*"
C) "*Boy bolasi bilan kambag'al bolasi*"
D) "*Ma'sud*"
28. Nizomiy Ganjaviyning "Xamsa"si tarkibiga kirmaydigan doston nomini aniqlang.
A) "*Hasht behisht*" B) "*Iskandarnoma*" C) "*Maxzan ul-asror*" D) "*Xusrav va Shirin*"
29. "To'rt chaqaga ham arzimagan bu qurboni zamon" deb ta'riflangan qahramon kim?
A) *Akbarali mingboshi ("Kecha va kunduz")*
B) *Yo'lchi ("Qutlug' qon")*
C) *Salimboyvachcha ("Qutlug' qon")*
D) *Eshon ("Kecha va kunduz")*
30. Ilohi kelmasin senga mahosil,
Qaytayin, bo'lmasi maqsudim hosil,
Yurarga quvvating, holing qolmasa
Kel, orqamga, ko'tarayin bir fasl.
Bu parchada qaysi asar qahramoni kimga murojaat qilgan?
A) "*Kuntug'mish*" dostonida *Kuntug'mish Xolbekaga*
B) "*Alpomish*" dostonida *Barchin Hakimbekka*
C) "*Ravshan*" dostonida *Zulxumor Ravshanga*
D) "*Rustamxon*" dostonida *Rustam Oftoboyimga*
31. Muhammadrizo Ogahiy hayotiga oid ma'lumot berilgan javobni aniqlang.
A) "*Tanbur chizig'i*" deb nom olgan notalar tizimi kashf qilgan.
B) *Xiva xoni tomonidan saroyga farmonnavis kotib qilib tayinlangan.*
C) *Markaziy Osiyoda birinchilardan bo'lib toshbosmaxona tashkil qilgan.*
D) *Kutilmaganda otdan yiqilib, oyog'i lang bo'lib qoladi va keyinchalik miroblik vazifasidan iste'fo beradi.*
32. Bobur "Boburnoma" asarida Alisher Navoiyning olti masnaviy kitobi borligi haqida yozib, beshtasining "Xamsa" tarkibida ekanligini aytadi. Bobur Alisher Navoiyning yana bitta masnaviyi sifatida qaysi asari nomini aytib o'tgan?
A) "*Hayrat ul-abror*"
B) "*Mahub ul-qulub*"
C) "*Lison ut-tayr*"
D) "*Muhokamat ul-lug'atayn*"
33. Nasr ibn Ahmad Somoniyni beixtiyor yurtiga qaytishga majbur etgan "Mo'liyoning bo'yi bu yonga kelur" deb boshlanuvchi g'azal muallifini aniqlang.
A) *Rudakiy* B) *Atoiy* C) *Ogahiy* D) *Firdavsiy*

34. Quyidagi misralar qaysi adib qalamiga mansub?
"Menda qolsa, ijod jarayonida qandaydir ilohiyot bor, degan bo'lur edim.
Haqiqiy ijodkor Xudo ko'ngliga solganda qo'lga qalam oladi. Chinakam badiiy asar yozilmaydi, tug'iladi!"
A) *O'tkir Hoshimov* B) *Abdulla Qahhor* C) *Odil Yoqubov* D) *Asqad Muxtor*
35. Quyidagi qaysi asarlarni Komil Xorazmiy o'zbek tiliga tarjima qilgan?
1) Mirxond, "Ravzat us-safo"; 2) Farohiy, "Mabbub ul-qulub"; 3) Badriddin Hiloliy, "Shob va gado"; 4) Kaykovus, "Qobusnoma"; 5) Faxriddin Ali Safiy, "Latoyif at-tavoyif"
A) 2, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4 D) 1, 3, 5
36. Qaysi baytlarda radif mutlaq qofiyadan keyin kelgan?
1. Shifoyi vasl qadrin hajr ila bemor o'landan so'r,
Zuloli zavq shavqin tashnayi diydor o'landan so'r.
2. Ko'rgali laling aqiqin ko'nglum ul yon tortadur,
Bu yamon andishaliqni go'yo qon tortadur.
3. Nigoro, sensizin mandin ne hosil,
Agar jon bo'lmasa, tandin ne hosil?
4. Ey orazi shams-u qamarim, netti, ne bo'ldi?
Ey tishlari dur-u gavharim, netti, ne bo'ldi?
A) 2, 3, 4 B) 3, 4 C) 2, 3 D) 1, 4

BIOLOGIYA

37. Xushboy hidli no'xatning oq gultojbargli navlarini o'zaro chatishtirilganda birinchi avlodning guli qizil rangda (AaBb) bo'ladi. F₂da necha xil fenotipik (a) va genotipik (b) sinflar hosil bo'ladi?
A) a-9, b-16
B) a-2, b-9
C) a-4, b-9
D) a-2, b-16
38. Tishlarning qoramtir rangi ikkita dominant gen ta'sirida rivojlanadi. Bu genlarning biri autosomada, ikkinchisi X xromosomada joylashgan. Bu belgining autosomada joylashgan turiga ega bo'lgan erkak va jinsga birikkan turiga ega bo'lgan ayol oilasida tishlari normal bo'lgan qiz va o'g'il tug'ildi. Ushbu oilada tug'ilgan farzandlar orasidan tishlari normal o'g'il bolalarning tug'ilish ehtimolini (%) toping?
A) 12,5 B) 50 C) 25 D) 75
39. Odamda giperxolesterinuriya dominant belgi sifatida autosomadagi genlar ishtirokida irsiylanadi. Gomozigotalilarda kasallik ateroskleroz va terida xavfsiz o'simtal paydo bo'lishi bilan kechadi. Geterozigotalilarda kasallik yengil o'tib, faqatgina qonda xolesterin miqdorining yuqori bo'lishi bilan xarakterlanadi. Gipertrixoz Y xromosomada joylashgan. Giperxolesterinuriyaning yengil formasi bilan kasallangan ayol o'ziga o'xshash va gipertrixoz bilan kasallangan erkakka turmushga chiqdi. Farzandlarning gipertrixoz bilan tug'ilish ehtimoligini (%) aniqlang.
A) 25 B) 100 C) 75 D) 50
40. DNK bo'lagi genomining ma'lum joyidan chiqib ketishi (a) va kirishi (b) qanday nomlanadi?
A) a-eksiziya; b-insersiya
B) a-insersiya; b-eksiziya
C) a-deletsiya; b-duplikatsiya
D) a-insersiya; b-eksiziya
41. Hujayrada fotosintezning yorug'lik bosqichida 720 kJ energiya ATF da jamlanadi. Shu energiya necha molekula glukozaga sintezga yetadi?
A) 10 B) 2 C) 6 D) 1
42. Jinsiy ko'payish jarayonida ulotriksning 64 ta yangi ipi hosil bo'lgan bo'lsa, ularni hosil qilishda nechta gameta ishtirok etgan?
A) 128 B) 64 C) 16 D) 32
43. Qaysi javobda o'simliklar sistematikasi katta sistematik guruhdan kichik sistematik guruhga qarab to'g'ri ketma-ketlikda ko'rsatilgan?
1) qoqio'tdoshlar; 2) qora jusan; 3) magnoliyasimonlar; 4) ikki urug'pallalilar; 5) shuvoq; 6) magnoliyatoifalar; 7) yopiq urug'lilar; 8) ziradoshlar; 9) ermon shuvog'i
A) 6,3,1,9,5 B) 5,2,8,4,7 C) 7,4,8,9,5 D) 6,4,1,5,2
44. To'g'ri ma'lumotni aniqlang.
A) *Makkajo'xori o'simligida 3- va 5-juft xromosomalar tarqalmay bitta qutbga to'planishi natijasida meyozi I yakunida 19 yoki 21 ta xromosomal hujayralar hosil bo'ladi*

- B) *Qalampir hujayrasida to'rt juft gomologik xromosomalar faqat bitta qubga to'plansa, 45 yoki 51 ta xromosomal to'plam hosil bo'ladi*
 C) *No'xat o'simligida 2- va 5- juft xromosomalar tarqalmay bir qubga to'planishi natijasida meyozi I yakunida hujayrada 11 yoki 15 ta xromosoma bo'ladi*
 D) *Bug'doy o'simligi hujayrasida 4- juft xromosomada inversiya yuz berganda 14 ta xromosoma bo'ladi*
45. Paleozoy (a) va mezozoy (b) eralariga xos biologik progresslarni aniqlang.
 1) qushlarni issiqqonlilik; 2) urug'li o'simliklarda chang yo'li va urug; 3) hasharotlarda qanot; 4) stegosefallarda besh barmoqli oyoqlar; 5) sutemizuvchilarda to'rt kamerali yurak; 6) sudralib yuruvchilarda qalin po'choq bilan qoplangan tuxum
 A) a-3,4; b-1,2
 B) a-2,6; b-1,5
 C) a-3,4; b-5,6
 D) a-1,3; b-2,5
46. Organizm (a) va biosfera (b) darajadagi hodisalarni aniqlang.
 1) lipa changdonida arxeosporaning hosil bo'lishi; 2) itbaliqning metamorfozi; 3) uglerodning biogen migratsiyasi; 4) yadrochada ribosomalarning shakllanishi; 5) lishaynikda suvo't va zamburug'ning o'zaro munosabati; 6) qirg'ovul kenja turining paydo bo'lishi; 7) o'tloqda o'suvchi o'simliklar va o'txo'r hayvonlarning o'zaro munosabati
 A) a-2,5; b-3
 B) a-1,6; b-3
 C) a-5,7; b-3
 D) a-2,4,6; b-7
47. Birlamchi konsument (a), ikkilamchi konsument (b) umurtqali organizmlar ko'rsatilgan javobni aniqlang.
 1) kojan; 2) ko'l baqasi; 3) O'rta osiyo toshbaqasi; 4) soxta kurakburun; 5) chuchuk suv gidrasi; 6) botqoq toshbaqasi; 7) zlatka; 8) kabarga; 9) termit; 10) karkidon
 A) a-4,7; b-1,2
 B) a-6,10; b-3,4
 C) a-8,10; b-1,6
 D) a-7,9; b-4,5
48. Kumulyativ polimeriya epistaz irsiylanishdan farq qilib ...
 1) allel bo'lmagan genlarning o'zaro ta'siri hisoblanadi;
 2) digeterozigota duragaylarning avlodida 5 xil fenotipik sinf hosil bo'ladi;
 3) belgining rivojlanishida ikkita gen qatnashib, ulardan biri asosiy gen, ikkinchisi to'ldiruvchi hisoblanadi; 4) belgining rivojlanishi dominant genlar soniga bog'liq bo'ladi; 5) bir belgining rivojlanishi bir necha gen nazoratida bo'ladi;
 A) 3,4 B) 2,4 C) 1,2 D) 4,5
49. Vegetativ nerv sistemasi bo'limlari va ularning funksiyasi o'rtasidagi muvofiqlikni aniqlang.
 a) parasimpatik ; b) simpatik
 1) sistolani tezlashtiradi; 2) nafas olish tezligini kamaytiradi; 3) ichak peristaltikasini sekinlashiradi; 4) qovuq muskullarini qisqartiradi; 5) o'pka ventilatsiyasini ko'paytiradi
 A) a-3; b-1,5
 B) a-4,5; b-2,3
 C) a-3,5; b-1,2
 D) a-2,4; b-3,5
50. Odam yuragiga hos bo'lmagan ma'lumotni aniqlang.
 A) *o'ng qorincha qisqarganda qon o'pka arteriyasiga chiqadi*
 B) *chap qorincha qisqarganda qon o'pka venasiga chiqadi*
 C) *o'ng bo'lmacha uch tavaqali klapan ochiladi*
 D) *chap bo'lmacha qisqarganda ikki tavaqali klapan ochiladi*
51. Odamdagi o'mrov osti muskulining bo'yinning teri osti muskulidan farqini toping.
 1) vegetativ nerv sistemasi orqali boshqariladi; 2) joylashuv ko'ra to'sh-o'mrov so'rg'ichsmon muskul bilan bir guruhga kiradi; 3) joylashuviga ko'ra diafragma muskuli bilan bir guruhga kiradi; 4) gavdaning ko'krak muskuli hisoblanadi; 5) suyakka birikadi; 6) boshning harakatini ta'minlaydi; 7) qo'lining harakatida ishtirok etadi
 A) 1,4,5 B) 1,5 C) 2,6 D) 3,4,7
52. Odam organizmida A vitaminining yetishmasligi natijasida ...
 1) milklar qonaydi, tishlar to'kiladi. 2) enterit kasalligi kelib chiqadi. 3) qo'l-oyoq muskullari uvushib og'riydi. 4) nerv tolalari falajlanadi. 5) traxeyaning shilliq pardasi yallig'lanadi. 6) epiteliy to'qimasining yangilanishi buziladi.
 A) 3,4 B) 4,5 C) 1,5 D) 2,6
53. Sezgi analizatorlari haqidagi to'g'ri fikrni aniqlang.
 A) *Terining derma qavatida issiqni va bosimni sezuvchi retseptorlar siyplashni va og'riqni sezuvchi retseptorlarga nisbatan chuqurroq joylashgan.*
 B) *Gipermetropiya keksalarda ko'z gavhari do'ngligining ortib ketishi tufayli yuzaga keladi.*
 C) *Quloqning suyak labirinti bilan parda labirinti orasida endolimfa, parda labirinti ichida perilymfa suyuqligi bo'ladi.*
 D) *Harakat analizatorining oliy nerv markazi bosh miya katta yarimsharlari po'stlog'ining orqa markaziy egatida joylashgan.*
54. Chuchuk suv shillig'i organlarining tuzilishi haqidagi noto'g'ri ma'lumotlarni aniqlang.
 1) yurak qorinchasidan chiquvchi qon tomirning uchi ochiq; 2) paypaslagichlari sezgi hamda ozuqani tutib og'izga yo'naltirish vazifasini bajaradi; 3) mayda tishchalar bilan qoplangan muskulli tilchasi qizilo'ngach ichida joylashgan; 4) jigar ishlab chiqargan suyuqlik oshqozon bo'shlig'iga quyiladi; 5) bir juft tasmasimon buyragining voronkasimon uchi yurak oldi bo'lmasiga ochiladi; 6) tuxum va spermatozoidlar bitta organizmning o'zida hosil bo'ladi
 A) 2,4 B) 2,5 C) 3,6 D) 1,5
55. Og'iz a'zosi kemiruvchi tipda tuzilgan chala o'zgarish bilan rivojlanadigan hasharotlarni aniqlang.
 A) *Sariq suvarak, moviy ninachi, to'shak qandalasi*
 B) *yashil temirchak, Osiyo chigirtkasi, Turkiston termiti, halqali ninachi*
 C) *Osiyo chigirtkasi, suluv ninachi, kolorado qo'ng'izi, beshiktervatar*
 D) *moviy ninachi, yashil temirchak, Turkiston termiti, burga*
56. Bosh skeleti miya qutisi, jag'lar, jabra ravoqlari va jabra qopqog'idan tashkil topgan baliqlarni aniqlang.
 1) beluga; 2) qilquyruq; 3) gigant akula; 4) tikandum skat; 5) oqcha; 6) dengiz tulkisi
 A) 3,4,6 B) 2,5,6 C) 1,2,5 D) 3,4,5
57. Jag'larida kurak, qoziq va oziq tishlari mavjud hayvonlarni aniqlang.
 1) lacha; 2) ondatra; 3) norka; 4) qashqaldoq; 5) nutriya; 6) tovushqon; 7) sug'ur; 8) tiyin; 9) yumronqoziq; 10) olaqo'zan
 A) 1,3,10 B) 2,5,7 C) 4,9,10 D) 6,7,8
58. Yirtqich umurtqasiz (a) va o'txo'r umurtqali (b) hayvonlarni aniqlang.
 1) malla shomshapalak; 2) zlatka; 3) falanga; 4) tipratikan; 5) aureliya; 6) tillako'z; 7) bizon; 8) qaldirg'och; 9) hasva qandalasi; 10) karkidon
 A) a- 3, 9; b-4, 10
 B) a- 5, 6; b- 7, 10
 C) a- 3, 5; b-1, 8
 D) a- 2, 6; b- 4, 8
59. Geterotrof oziqlanish xususiyatiga ega prokariot (a) va eukariot (b) organizmlarni aniqlang.
 1) ossillatoriya; 2) oltingugurt bakteriyalari; 3) pichan bakteriyasi; 4) tekoma; 5) nitella; 6) volvoks; 7) midiya; 8) floks; 9) perlovitsa
 A) a-2,3; b-6,7,8
 B) a-1,2,3; b-4,5,8
 C) a-2; b-6,8
 D) a-3; b-7,9
60. Hujayra qobig'i sellyulozadan iborat organizmlarga zarar keltiruvchi, hujayra qobig'i murein moddasidan iborat organizmlarni aniqlang.
 1) gommooz qo'zg'atuvchisi; 2) nozema; 3) vertitsill; 4) agrobakterium; 5) leyshmaniya; 6) zang zamburug'i; 7) tamaki mozaikasi
 A) 6,7 B) 2,5 C) 3,6 D) 1,4
61. Qaysi jarayonlar mitoz uchun xos emas?
 1) profaza, metafaza, anafaza, telofaza bosqichlarining bo'lishi; 2) ikkita bir xil irsiy axborotga ega gaploid to'plamli hujayralarning hosil bo'lishi; 3) gomologik xromosomalarning ajralib har hil xujayralarga tarqalishi; 4) gaploid to'plami mikrosporani bo'linishi; 5) telofazadan so'ng doim sitokinez sodir bo'lishi; 6) diploid to'plami arxeosporaning bo'linishi
 A) 4,5,6 B) 1,2,5 C) 3,6 D) 3,4
62. Quyida keltirilgan madaniy o'simliklar orasidan bitta markazdan kelib chiqqan o'simliklarni aniqlang.
 1) tamaki; 2) sabzi; 3) arpa; 4) sholi; 5) ananas; 6) banan; 7) oshqovoq; 8) kartoshka

- A) 2,6,8 B) 1,5,8 C) 2,4,7 D) 1,3,6
63. EcoRI restriktazasi GAATTC nukleotidlar ketma-ketligini tanib, GA nukleotidlari orasidagi bog'larni kesadi. Maxsus sharoitda 110,5 nm uzunlikdagi DNK molekulasi EcoRI restriktazasi orqali A,B,C bo'laklarga bo'lindi. Hosil bo'lgan barcha DNK bo'laklaridagi jami vodorod bog'lar soni dastlabki DNK molekulasidagi vodorod bog'lar sonidan 2% ga kam. Agar nukleotidlar orasidagi masofa 0,34 nm ekanligi ma'lum bo'lsa, DNK bo'laklari (A,B,C) tarkibidagi vodorod bog'larning nechitasi G va C nukleotidlari orasida joylashgan?
A) 350 B) 450 C) 426 D) 334
64. Nastarin qaysi jihatlar bilan kamxastakdan farq qiladi?
1) urug'lanishdan so'ng meva hosil qilishi; 2) gullarning qiyshiqliqi; 3) ro'vak to'pgul hosil qilishi; 4) barglarini novdada joylashuvi; 5) hayotiy shakli; 6) tanasining yog'ochlashganligi
A) 1,3 B) 2,5 C) 4,6 D) 2,6
65. Barglari novdada qarama-qarshi joylashgan, gullari qiyshiq o'simliklarni aniqlang.
1) kiyiko't; 2) beda; 3) loviya; 4) marmarak; 5) isirg'ao't; 6) nastarin; 7) rayhon; 8) afsonak
A) 2,3,5 B) 1,2,6,7 C) 1,6,7 D) 3,4,6,8
66. Rezavor meva hosil qiladigan o'simlik navlarini aniqlang.
1) Zarg'aldoq; 2) Vatan; 3) Farhod; 4) Sohbi; 5) Gultish; 6) Qozidastor; 7) Buvaki; 8) Zarmiton; 9) Obidov; 10) Kattaqo'rg'on
A) 4,5,7,10 B) 1,3,6,9 C) 5,7,8,10 D) 1,2,7,8
67. Quyida keltirilgan madaniy o'simliklar orasidan har xil markazdan kelib chiqqan o'simliklarni aniqlang.
1) sholi; 2) sabzi; 3) qalampir; 4) loviya; 5) banan; 6) shakarqamish; 7) tariq; 8) kofe daraxti
A) 2,7 B) 5,8 C) 1,6 D) 3,4
68. Spirogira (I) va ossillatoriya (II) uchun xos bo'lgan belgilarni toping.
1) hujayra markazi xujayra bo'linishida ishtirok etadi; 2) tarkibida xlorofill pigmenti mavjud; 3) erkin azotni o'zlashtiradi; 4) irsiy material yadroga joylashgan; 5) donador endoplazmatik to'rdada oqsillar sintezlanadi; 6) mitoxondriyada kislorodli oksidlanish sodir bo'ladi
A) I-3,6; II-4,5 B) I-1,4; II-5,6 C) I-3,5; II-2,4 D) I-3,6; II-2,4
69. Funariyada sporadan rivojlanuvchi bo'g'ida qanday qismlar hosil bo'ladi?
1) yashil ipcha; 2) kurtakcha; 3) poya; 4) barg; 5) arxegoniya;
6) sporangiyband; 7) anteridiy; 8) sporalar; 9) rizoid; 10) sporangiy
A) 1,2,9 B) 5,7,8 C) 6,8,10 D) 3,4,10
70. Devpechak, zarpechak barglarning yo'qolib ketganligi, ildiz o'rni poyada so'rg'ichlar hosil bo'lib, uning yordamida "xo'jayin" o'simliklardan oziq moddalarni so'rib olishi qanday evolyutsion jarayonlarni aks ettiradi?
A) umumiy degeneratsiya, biologik regress
B) biologik progress, aromorfoz
C) biologik progress, umumiy degeneratsiya
D) idioadaptatsiya, biologik regress
71. Yer yuzidagi yagona quruqlik-Pangeya ikki bo'lakka ajralgan davrda...
A) yo'ldoshli sutemizuvchilar paydo bo'lgan
B) kordaitlar paydo bo'lgan
C) dastlabki sutemizuvchilar paydo bo'lgan
D) arxeopteriks paydo bo'lgan
72. Hind fili va Afrika filining (a), zubr va bizonning (b) kelib chiqishi qanday jarayonlar natijasi hisoblanadi?
A) a-simpatik tur paydo bo'lish, b-simpatik tur paydo bo'lish
B) a-allopatik tur paydo bo'lish, b-simpatik tur paydo bo'lish
C) a-simpatik tur paydo bo'lish, b-allopatik tur paydo bo'lish
D) a-allopatik tur paydo bo'lish, b-allopatik tur paydo bo'lish
- KIMYO**
73. Necha gramm natriy nitriti tarkibida 28 g azotli ozuqa elementi bo'ladi?
A) 102 B) 136 C) 170 D) 85
74. Glyukoza neytral yoki ishqoriy muhitda sekin oksidlanganda hosil bo'ladigan oksidlanish darajalari yig'indisini aniqlang.
A) +3 B) +2 C) +6 D) +4
75. Quyidagi qaysi modda faqat oksidlovchilik xossasini namoyon qiladi?
A) PbO_2
B) H_2O_2
C) Cu_2O
D) Fe^{2+}
76. Bir xil aminokislota qoldig'idan tarkib topgan 64,8 g dipeptid yetarli miqdordagi xlorid kislotasi eritmasida gidrolizlanganda 92,1 g modda hosil bo'ladi. Aminokislota aniqlang.
A) valin B) alanin C) glitsin D) leysin
77. 17,8 g α -aminokislota 9 g amin hosil bo'lgan bo'lsa, aminokislota toping.
A) α -amino 2- metilpropan kislotasi
B) glitsin
C) β -aminopropion kislotasi
D) α -aminopropion kislotasi
78. Maltoza gidrolizidan olingan glukoza massasi boshlang'ich disaxarid massasidan 13,5 grammga ortiq bo'lsa, undan olingan moy kislotaning yetarli miqdordagi Na metali bilan o'zaro ta'siridan qancha hajm (l.n.sh.) gaz ajraladi.
A) 16,8 B) 33,6 C) 8,4 D) 22,4
79. 54 g glukoza kuchli oksidlovchilar bilan oksidlanganda olingan kislotaning necha gramm 12% li o'yuvchi natriy bilan ta'sirlashadi?
A) 100 B) 300 C) 200 D) 400
80. sp^3 va sp^2 - gibrid orbitalar soni nisbati 4:3 bo'lgan bir asosli to'yingan karbon kislotasi bilan 14 g asos qoldiqsiz reaksiyaga kirishganda 28,7 g o'rta tuz hamda qancha (ml) suv hosil bo'ladi?
A) 11,25 B) 18 C) 13,5 D) 6,3
81. Berilgan kompleks birikmalardan neytral kompleksni tanlang.
A) $[Co(NH_3)_5(NO_2)_2]$
B) $[Ag(NH_3)_2]Cl$
C) $K_4[Fe(CN)_6]$
D) $(AlOH)_3(PO_4)_2$
82. 28,8 g furfuroldan necha gramm furan olish mumkin? ($\eta=0,75$)
A) 15,3 B) 47,6 C) 27,2 D) 20,4
83. O'zaro izomer bo'lgan ikkita aromatik uglevodorod kalii permanganatning kislotali eritmasi bilan oksidlanganda 1,4 mol CO_2 gazi, 0,2 mol benzoy kislotasi va 0,4 mol tereftal kislotasi hosil bo'ladi. Tereftal kislotani hosil qilgan uglevodorod massasini (g) aniqlang.
A) 38 B) 45 C) 26,8 D) 53,6
84. Mol nisbatlari mos ravishda 1:2:3 bo'lgan buten-1, butin-1 va butandan iborat aralashma 5 kg bromli suvni rangsizlantiradi. Agar eritmadagi bromning massasi suvning massasidan 24 marta kichik bo'lsa, reaksiyaga kirishgan buten-1 massasini (g) aniqlang.
A) 56 B) 14 C) 11,2 D) 28
85. Quyidagi qaysi moddalar o'rtasidagi jarayonda cho'kma hosil bo'ladi?
A) grafit va nitrat kislotasi (kons)
B) kalsiy xlorid va alyuminiy bromid
C) mis(II) nitrat va kalii sulfid
D) seziiy florid va kumush nitrat
86. 0,5 mol miqdorda olingan XY_2 va AY birikmalarda mos ravishda $13 \cdot N_A$ va $5 \cdot N_A$ tadan elektron bo'lsa, X ni toping. X va Y elementlar bitta davrda (berilgan tartibda) ketma-ket joylashgan.
A) F B) C C) N D) O
87. Ammiak sintez qilish jarayonida reaktordagi bosim 25% ga kamaydi. Boshlang'ich aralashmadagi azot bilan vodorod miqdori stexiometrik nisbatda bo'lsa, reaksiyadan keyin hosil bo'lgan gazlar aralashmasining hajmiy tarkibini aniqlang.
A) 1/9; 5/9; 1/3
B) 3/10; 3/10; 2/5
C) 1/6; 1/2; 1/3
D) 1/4; 1/4; 1/2
88. ${}^{238}_{92}U + 10\alpha \rightarrow E + A + p + 7n$
Ushbu yadro reaksiyasida E element izotopi massasi Uran izotopi massasidan 4/5 marta, A element izotopi massasidan esa 2,4 marta katta. E elementdagi elektronlar soni A element elektronlari sonidan 43 taga ko'p

bo'lsa, E element izotopi yadro zaryadi ayirmasini aniqlang.

A) 115 B) 118 C) 122 D) 112

89. 20,3 g $MgA_2 \cdot 6H_2O$ tarkibli kristallogidrat 39,2 ml suvda eritilganda eruvchanligi 19 g bo'lgan tuzning to'yingan eritmasi hosil bo'ldi. Tuzni aniqlang.

A) $MgBr_2$
B) MgI_2
C) $MgCl_2$
D) MgF_2

90. Quyidagi keltirilganlar orasidan aralash element-organik birikmalarni ajrating.

1) CH_3MgI ; 2) $(CH_3)_3P$; 3) CH_3Na ; 4) $(CH_3)_3SiCl$; 5) $(R)_2PCl$;
6) $(CH_3)_4Si$
A) 1,4,5 B) 2,3,4,5 C) 1,2,5,6 D) 1,2,4,6

91. Hajmi 10 litr bo'lgan idishga 150 kPa va 27 °C da 16 g kislorod joylashtirilgan. Idish hajmi 1,5 marta oshirilganda necha gramm kislorod qo'shsak idishdagi bosim va temperatura 4/3 marta ortadi?

A) 16 B) 24 C) 32 D) 8

92. 20 g mis(II) sulfat pentagidradi 80 g suvda eritilib, olingan eritmaning konsentratsiyasini (%) aniqlang.

A) 25 B) 20 C) 12,8 D) 40

93. $MeBr_2$ tuzi o'z atomlari sonidan 20 marta ko'p atom tutgan suvda eritilganda bromid anionining massa ulushi 2/7 ga teng bo'ldi. Metallni aniqlang. ($\alpha=1$, gidroliz jarayoni hisobga olmag)

A) Mg B) Ba C) Ca D) Zn

94. 48,6 g $H_2SO_4 \cdot xSO_3$ tarkibli oleumni neytrallash uchun 1,08 mol KOH sarflandi. X ning qiymatini aniqlang.

A) 0,6 B) 0,2 C) 0,8 D) 0,4

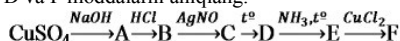
95. Eritmadagi H^+ ionlari OH^- ionlaridan 10^{10} marta ko'p bo'lsa, eritmaning pOH qiymatini toping.

A) 10 B) 12 C) 5 D) 4

96. Xlorid kislota va xloridlarni aniqlash uchun qaysi kationning eruvchan tuzi ishlatiladi?

A) Cu^{2+}
B) Fe^{2+}
C) Na^+
D) Ag^+

97. Sxemadagi barcha noma'lum moddalar tarkibida Cu borligi ma'lum bo'lsa, A, D va F moddalarni aniqlang.

1) $CuCl$; 2) $CuCl_2$; 3) $Cu(NO_3)_2$; 4) CuO ; 5) Cu ; 6) $Cu(OH)_2$; 7) $CuNO_3$; 8) $CuOH$
A) 6,3,1 B) 2,4,5 C) 8,7,1 D) 6,4,1

98. 200 g 16% li mis (II) sulfat eritmasi to'liq elektroliz qilinganda 17,5% li eritma olindi. Eritmadan necha faraday tok o'tganini aniqlang.

A) 8 B) 8,4 C) 0,4 D) 2,4

99. Mis sim qizdirilganda massasi 5% ortgan. Hosil bo'lgan aralashmadagi CuO massa ulushini aniqlang.

A) 8/21 B) 10/21 C) 16/21 D) 5/21

100. Ammoniyning karbonati va gidrokarbonati qizdirishdan olingan gaz mahsuloti normal sharoitga keltirildi. So'ngra gazlar aralashmasi mo'l miqdordagi xlorid kislota eritmasidan o'tkazildi. Natijada gazlar aralashmasining hajmi 2,5 marta kamayadi. Dastlabki aralashmadagi tuzlarning mol nisbatini toping.

A) 1:2 B) 1:4 C) 1:1 D) 1:5

101. 500 ml qattiq suv tarkibida 202,5 mg/ekv, $Ca(HCO_3)_2$ borligini nazarda tutib, suvning qattiqligini (mekv/l) hisoblang.

A) 4 B) 3 C) 5 D) 2

102. Xlorofill tarkibida 3% ni tashkil qiladigan metallardan olingan nitrat tuzining kristallogidradi tarkibida kislorod atomlari soni vodorod atomlari soniga teng bo'lsa, kristallogidratning molyar massasini (g/mol) hisoblang.

A) 156 B) 256 C) 200 D) 176

103. $xMgCO_3 = yMgCO_3 + zMgO + zCO_2$ ifoda qanday ma'noni anglatadi?

A) reaksiyaning mahsulot unumi 100% dan kichikligi
B) tuzning namlik darajasi yuqori ekanligi
C) $MgCO_3$ tarkibida qo'shimchalar borligini
D) reaksiyaning qaytarligini

104. Ozon va kislorod aralashmasi tarkibidagi ozon to'liq kislorodga aylanishi natijasida aralashma hajmi 35% ga oshadi. Boshlang'ich aralashmadagi gazlarning hajmiy nisbatini aniqlang.

A) 7:3 B) 3:2 C) 4:1 D) 5:3

105. Ikki valentli metall bo'lagi xona haroratida xlorid kislotani 54,6 g 10 molyalli eritmasidagi HCl tugaguncha eritilganda H_2 gazi ajraldi va $MeCl_2$ ning 32,2% li eritmasi hosil bo'ldi. Hosil bo'lgan $MeCl_2$ eritmasi massasini (g) aniqlang. (Metall suv bilan reaksiyaga kirishmaydi deb hisoblang)

A) 71 B) 66 C) 59 D) 46

106. Qaysi tuz eritmasida ishqoriy muhitni ta'minlash gidrolizlanish reaksiyasini susaytiradi?

A) $MgSO_4$
B) $NaNO_3$
C) K_2SO_3
D) $ZnCl_2$

107. Molekulyar massasi (m.a.b) 2 ta azot molekulasiga teng bo'lgan alkenni aniqlang.

A) buten B) etilen C) penten D) propen

108. Noma'lum alken gidrogenlanganda 43,5 g mahsulot olindi, yetarli kislorodda yoqilganda esa 132 g modda hosil bo'ldi. U bromlanganda necha gramm dibromalkan hosil bo'ladi?

A) 138 B) 162 C) 151,5 D) 150,4